

**VINT ANYS D'AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS
OPINIONS DE PREMSA**

PUNT DE VISTA 4

La Fundació Carles Pi i Sunyer no comparteix
necessàriament les opinions expressades pels autors
que col·laboren en Punt de Vista

Revisió de textos:
Eva Garrido

Composició:
Ester Villanueva

c de l'edició: Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis
Autonòmics i Locals
Barcelona, setembre de 1999

Dipòsit legal núm. ....
ISBN: 84-923768-7-2

ULL!!! FALTA NOTA XAVIER

CONTINGUTS

1. "Encara no ha arribat l'autonomia local", *Josep M. Aragonés i Roca* .....
2. Veinte años de poder local, *Jaime Arias* .....
3. El desgavell de les administracions, *Francesc Baltasar* .....
4. Fa vint anys ..., *Rafel Ballús* .....
5. Alcaldes del 2000, *Vicent Beguer* .....
6. Alcaldes, *Joan B. Culla i Clarà* .....
7. "S'ha de tenir molta moral per ser alcalde", *Pere de José i Hermens* .....
8. Vint anys d'Ajuntaments democràtics, *Joaquim Ferrer* .....
9. Els protagonisme dels ciutadans, *Joan Ganyet* .....
10. Mirar enrere i projectar-nos el futur, *Josep Grau i Serís* .....
11. Vint anys ... i ara què?, *Josep Grau i Serís* .....
12. Uns reptes enormes, *Josep Grau i Serís* .....
13. Reflexió sobre el futur dels ajuntaments, *Rosa Martí* .....
14. Nuevos retos para la Administración local, *Manuel Mas i Estela* .....
15. 20 anys: i ara què?, *Manuel Mas i Estela* .....
16. Hem de canviar el xip, *Manuel Mas i Estela* .....
17. Vint anys d'honestedat, *Jordi Molet* .....
18. Los próximos 20 años de gobierno local, *Joan Subirats* .....
19. La Ventafocs anomenada ajuntament, *Xavier Torrens* .....

“Encara no ha arribat l'autonomia local”

Josep Maria Aragonès i Roca, Alcalde de Mont-Roig del Camp.

Josep Maria Aragonès té 60 anys i és l'alcalde de Mont-roig del Camp des del 1979. Primer a les files de la UCD i ara com a independent a CiU. Empresari avícola, ara es dedica a l'alcaldia en exclusiva.

S.U. *Resumeixi en un minut la gestió d'aquests vint anys.*

J.M.A. Conservar la unitat territorial del municipi. Quan vam entrar, el tema segregacionista estava més calent aquí que no a l'Ampolla o a Salou i vam reconèixer que teníem dos pobles, Mont-roig i Miami Platja.

S.U. *Com han de ser els Ajuntaments del futur?*

J.M.A. Després de 20 anys, els hauria d'arribar ja l'autonomia econòmica i més poder urbanístic sobretot als municipis turístics.

S.U. *¿Continuen sent els Ajuntaments els germans pobres de les administracions?*

J.M.A. Fa molts anys que vaig veure que seria així. Encara no ha arribat l'autonomia als Ajuntaments. És un tema greu i no només afecta els alcaldes sinó els homes i les dones que fan poble i país.

S.U. *Quin balanç fa de la relació que mantenen els Ajuntaments amb l'Estat i la Generalitat?*

J.M.A. Amb l'administració de l'Estat en certs temes és confusa. La Generalitat és una administració molt centralista de Barcelona.

S.U. *Posats a triar, amb quina d'aquestes institucions es quedaria com a referent municipal: Diputacions, Consells Comarcals o mancomunitat de municipis?*

J.M.A. Amb Brussel·les, l'Estat, la Generalitat i els Ajuntaments n'hi ha prou. Si certs municipis, per les seves característiques, fan una mancomunitat seria el més lògic.

S.U. *Després de 20 anys d'alcalde, ¿creu en la professionalització de la política, en l'ofici d'alcalde?*

J.M.A. Crec que els partits haurien de tenir els polítics ben preparats i tenir una bona escola de regidors i diputats. És evident que és un ofici com qualsevol altre.

S.U. *¿Cal limitar el mandat dels alcaldes?*

J.M.A. Hi porto 20 anys i no és egoisme per part meva. Prefereixo que els ciutadans siguin els que diguin prou.

S.U. *I les legislatures, ¿cal allargar-les?*

J.M.A. Complir el programa en quatre anys és molt difícil i en certes obres impossible. Set anys seria millor.

S.U. *¿Val la pena fer d'alcalde o de regidor d'un consistori petit?*

J.M.A. Per a la persona que té aquell gust pel seu poble i té temps, encara que no estigui retribuïda econòmicament, sí que val la pena. Almenys a mi m'ha omplert i és l'etapa més feliç de la meva vida.

S.U. *De què està més satisfet de la seva gestió?*

J.M.A. Haver pogut ser part decisiva de l'actualitat d'aquests 20 anys fins avui, del que som, no perdre la identitat i tenir un desenvolupament equilibrat.

S.U. *I en què no se n'ha sortit?*

J.M.A. En coses que no depenen exclusivament de l'Ajuntament. La carretera de Mont-roig a Reus, asfaltada des dels anys 50 i no s'hi ha fet res més que tancar clots.

S.U. *¿Està d'acord amb l'elecció directa de l'alcalde?*

J.M.A. No pot ser que després de les eleccions nosaltres pactem i ens canviem els cromos i fem el que ens interessa econòmicament a part dels interessos democràtics que la gent ha buscat. Crec que és un frau i que s'han de donar facilitats a la gent amb les llistes obertes.

S.U. *¿Ampliarà les competències municipals? En quines àrees?*

J.M.A. La Generalitat hauria de tenir una gran incidència en l'aprovació dels plans generals, però és que a Catalunya tot això ho aprova una comissió d'urbanisme que està composta idènticament igual que les comissions que presidia el governador civil en temps de Franco. Ho hauria d'aprovar el govern electe.

S.U. *¿El seu futur passa per agrupar-se, doncs?*

J.M.A. Oh! El futur passa per on vulguin els partits!

S.U. *Es tornarà a presentar?*

J.M.A. Sí, perquè en tinc ganes i perquè crec que en la pròxima etapa de quatre anys es podran fer coses que no havíem pogut fer perquè depeníem d'altres. Els municipis no haurien de tenir un canvi brusca.

Avui, 3 d'abril de 1999.

Viente años de poder local

Jaime Arias, periodista.

Los ayuntamientos democráticos celebran su vigésimo aniversario. Motivo que justifica la campaña promunicipalista. Lo cierto es que, como afirma Manuel Royes, alcalde de Terrassa y presidente de la Diputación de Barcelona, en la presentación del libro editado en dicha oportunidad, la acción municipal ha constituido un factor decisivo en el cambio del paisaje. Desde asfaltar las calles de poblaciones medianas y pequeñas, hasta recuperar fiestas populares, pasando por toda suerte de obras, se ha notado el impulso debido en buena medida a la estructura pluralista y al agujoneo de la oposición y de los órganos de libre opinión.

Por su lado, el profesor Antoni Castells afirma que los países con buena salud democrática suelen ser países con gobiernos locales fuertes. Entre las ventajas para el ciudadano del gobierno local está sin duda la proximidad. Alcalde y demás ediles no pueden dormirse; la sola presencia inmediata y permanente del vecindario sirve de recordatorio y de exigencia. Uno de los deberes forzosos, el examen de capacitación, consiste en saber conjugar la preservación de la propiedad privada y del pequeño y mediano comercio con la protección social a los más débiles.

La Europa comunitaria ha estudiado a fondo y valorado la acción municipal, y por eso promueve el principio de subsidiariedad, estimulando los avances que logren los ayuntamientos cuya labor permite, con cierta facilidad, tomar el pulso de la normalización democrática y medir su grado de eficacia. Por poner un ejemplo muy actual, hace pocos días, en el propio Parlamento Europeo, que actuaba de anfitrión, vimos cómo dos de sus vicepresidentes participaban en las tareas de la reunión anual de la Asociación de Comunidades Textiles Europeas (ACTE), señalándola como modelo de institución integradora, al servicio de los intereses locales de la ciudadanía, con representaciones de todos los entes socioeconómicos afectados. Se da la circunstancia de que el alcalde de Terrassa es presidente fundador de ACTE, junto a Pierre Mauroy y Mario Soares. Una obra positiva a escala europea, nacida del poder local.

La Vanguardia, 24 de abril de 1999.

El desgavell de les administracions

Francesc Baltasar, alcalde de Sant Feliu de Llobregat.

Fa uns dies un grup d'estudiants de secundària visità l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat i en el marc de les preguntes i corresponents, em donava compte de les dificultats que el llenguatge administratiu comporta i que, sovint, tampoc els pedagogs han aconseguit resoldre per fer més intel·ligible conceptes i formulacions.

Ara bé, resoltes aquestes primeres aproximacions de conceptes i llenguatge vaig constatar que hi havia quelcom absolutament inexplicable: el laberint de les diferents administracions que "conviuen" en un mateix territori, les seves potències, les seves competències i incompetències i les seves funcions i disfuncions. A mesura que un s'endinsa en el municipi, la comarca, les institucions metropolitanes, les diputacions, les vegueries, els districtes, les delegacions territorials del Govern de Catalunya, les delegacions de l'Administració Central, l'administració europea i la inadequació de tot això amb els àmbits de prestació dels serveis judicials o de seguretat, o del sanejament...

Aquesta extraordinària "jungla" és absolutament impenetrable per als no iniciats i genera d'entrada una desconfiança que pot esdevenir rebuig perquè els ciutadans es poden preguntar legítimament: són necessàries totes aquestes administracions, dóna per tant la "cosa"?

La mateixa realitat del mapa municipal de Catalunya és colpidora: 946 municipis amb un total de 6 milions d'habitants, però distribuïts de la manera següent: 527 municipis, amb menys de 1.000 habitants, amb una població total de 202.313 persones; 329 municipis, de 1.000 a 10.000 habitants, amb 1.039.307 persones; 71 municipis, de 10.000 a 50.000 habitants, amb 1.416.036 persones; 18 municipis, de 50.000 a 300.000 habitants, amb 1.923.579 persones i 1 municipi, amb més de 300.000 habitants, i amb una població total de 1.508.805 persones.

Tot això fa que la igualtat en la prestació dels serveis i els mínims homologables dels mateixos esdevinguin impossibles. Però encara avui existeix una febre de creació de nous municipis. I això entra en total contradicció amb l'evidència que s'hauria de procedir a una revisió del mapa municipal -justament a l'inrevés-, propiciant mancomunitats, fusions i agrupacions. Ara bé això sols es podria produir si hi hagués una àmplia voluntat política consensuable, disposada a destinar-hi recursos econòmics i també a reconsiderar el paper dels ens supralocals.

Pel que fa a les comarques, en l'actualitat hi ha 41 comarques després de la creació de tres noves, Pla de l'Estany, Alta Ribagorça i Pla d'Urgell, y la negativa administrativa a cinc més. Després de 12 anys d'instauració dels consells comarcals s'ha posat de

manifest que aquests organismes no han resolt cap de les disfuncions locals existents i que n'han generat de noves amb l'acumulació de feines burocràtiques i la "pugna existent", entre les representacions polítiques locals i comarcals emanades de dos lògiques diferents: la local, transparentment democràtica, i la comarcal, opacament democràtica.

I és que només faltava que uns organismes que varen néixer ara fa 12 anys, ho van fer enmig del recel, de la desconfiança i orfes de tot consens polític. S'ha arribat a un punt que si ara, a tots els territoris més poblats, es suprimissin d'un dia per l'altre els consells comarcals no passaria absolutament res. Millor dit, es podria posar l'exemple que hi ha vegades que els governs són capaços d'actuar en la lògica de la modernitat i de la simplificació.

I així podríem seguir parlant d'altres desgavells administratius... Fóra bo que passat aquest proper cycle electoral tothom posés el fil a l'agulla de la simplificació dels nivells de govern i la seva coordinació i clarificació d'objectius. I si no, que algú promogui un "culebrón" rodat en cadascuna de les administracions que es fan nosa. Seria espectacular.

El Mundo, 18 d'abril de 1999.

Fa vint anys ...

Rafel Ballús, exalcalde de Granollers

Fa vint anys que jo en tenia 28 i els ciutadans de Granollers em van fer alcalde. He de confessar que aquell resultat va ésser una sorpresa per a tots. Jo, que era dels més optimistes del PSC, hauria estat ben content si, en un govern de coalició, acabava essent un bon regidor d'urbanisme.

Els primers anys varen ésser especialment durs: hi havia tantes coses per fer, teníem tan pocs recursos i tan poca experiència que el repte semblava inassolible. Suposo que no ho vàrem fer gaire malament, perquè a les segones eleccions municipals, els granollerins ens varen donar majoria absoluta, amb regidor de recanvi.

La nostra actuació, al llarg dels set intensos anys que vaig ésser alcalde, es va centrar en quatre línies d'acció: la viabilitat econòmica de l'Ajuntament; la millora i ampliació dels serveis, amb especial atenció als serveis personals (ensenyament, cultura, sanitat ...) i a l'urbanisme i l'obra pública (vàrem fer un nou Pla General d'Ordenació Urbana i un munt d'obres d'urbanització, de creació de serveis als barris i de millora de les comunicacions); la participació ciutadana (accés dels ciutadans al ple, participació en els patronats i en consells i comissions ciutadanes i diàleg obert amb tothom), i finalment, tant polítics com treballadors de l'Ajuntament vàrem fer un intens procés d'aprenentatge, dirigit a fer les coses cada dia millor. Tot això, que fou explicat molt bé pels meus companys socialistes a la campanya de les terceres eleccions municipals democràtiques, va ésser obra de la suma de l'esforç, la intel·ligència i la sensibilitat de tots, polítics, treballadors municipals i ciutadans, units per un mateix interès: la passió per Granollers.

Personalment, vaig anar constatant dues coses: que la meva veritable vocació era gestionar i que volia mantenir un alt nivell de llibertat de criteri. De manera que vaig buscar-me una feina adient amb la meua vocació i vaig preparar una sortida que deixés els meus companys en bona posició per a continuar governant la ciutat, si aquesta - com així fou - era la voluntat dels granollerins i granollerines. Quedaven alguns temes pendents, però en gran mesura les grans línies del model de ciutat que proposàvem l'any 1979 estaven prou consolidades.

Després les coses han anat prou bé. La ciutat ha seguit avançant, tot i la particular versió de *Nissaga de poder* organitzada pels successius consistoris. Però, com en el conte dels tres porquets, la casa era de pedra i les bufades del llop no l'han tirat a terra, sortosament.

Si puc formular algun desig, en diré quatre. El primer, que els qui governin la ciutat després de les properes eleccions municipals tinguin en compte que una bona salut de l'economia municipal és una base sòlida per a actuar i millorar la qualitat de vida de tots els ciutadans.

La segona, que acabin el teatre municipal. Sé molt bé que no és fàcil. Però tampoc és tan difícil. Caldrà sumar voluntats i recursos, però valdrà la pena. La ciutat el necessita i si es desenvolupa el projecte amb imaginació i força, serà un punt d'atracció per a tots els granollerins i per a molta gent de fora. Hi ha moltes persones, a Granollers i a la comarca, que estimen el teatre i la música. I molts nois i noies que necessiten un gran àmbit cultural, ben programat, que els obri els ulls, la sensibilitat i la intel·ligència.

El tercer és l'Hospital. Cal fer tot el possible per garantir-ne la viabilitat i perquè pugui mantenir i millorar el nivell de qualitat amb què des de sempre ens ha servit. Tampoc és una tasca fàcil, però l'Hospital és una institució bàsica per a la ciutat. i tots els granollerins i granollerines agrairan que es mantingui en bon estat de salut.

El quart són els nois i noies de Granollers. Són el nostre futur i el capital més important de la ciutat. Cal fer un gran esforç d'imaginació, ésser ambiciosos. Crec que el funcionament del sistema escolar a Granollers és bo. Però el repte és aconseguir, especialment en això, l'excel·lència.

M'agradaria que el principal objectiu de l'Ajuntament de Granollers fos aconseguir una millora destacable, molt superior a la mitjana, de la qualitat del sistema escolar. Potser caldria crear un grup d'experts que ajudés a preparar bé aquesta estratègia. Potser algun grup de treball permanent que la desenvolupés. Però estic segur que valdria la pena. Es tractaria de millorar substancialment el nivell general i també, especialment, de facilitar que els nois i noies que tenen una capacitat intel·lectual superior a la mitjana disposessin dels recursos suficients per a desenvolupar-la.

És possible que ara mateix hi hagi a Granollers 200 o 300 nois que estan en aquesta situació. No ho sabem, perquè mai ningú ho ha esbrinat. En la situació actual, el 70 o el 80% d'aquests nois estan abocats al fracàs escolar. Us imagineu, en canvi, un futur en que tota aquesta extraordinària riquesa fos aprofitada? A 10 o 15 anys vista hi hauria granollerins agrairts al davant de les millors empreses, dotzenes de conciutadans de gran rellevància en el camp professional o de la cultura i l'art, arreu del país i fora que, com a targeta de presentació, dirien: "Sóc de Granollers!"

En definitiva, el que demano és un enfocament de totes les energies per a aconseguir alts nivells de qualitat i excel·lència, de manera que l'Excel·lentíssim Ajuntament de Granollers transformi la ciutat en l'Excel·lentíssima Ciutat de Granollers.

El 9 Nou, 19 d'abril de 1999.

Alcaldes del 2000

Vicens Beguer, exalcalde de Tortosa.

L'exalcalde recorda les primeres eleccions democràtiques municipals i mira cap al futur dels ajuntaments.

S'està celebrant a tot arreu el vintè aniversari de les eleccions democràtiques municipals. Quasi dos anys després de les eleccions generals de 1977 va arribar la democràcia als ajuntaments. La premsa se n'ha fet ampli ressò i les corporacions locals han volgut festejar-ho amb actes commemoratius. A les nostres contrades, Torredembarra n'és un bon exemple.

Jo, personalment, recordo amb una certa enyorança aquells temps en què la il·lusió i el desconeixement absolut de l'Administració anaven de la mà amb els aires de llibertat que s'estenien a pobles i ciutats. M'agrada recordar l'any 1979, encara que les fotografies meves que la premsa i el *Diari* han publicat (cabell negre, patilles llargues i bigoti) em porten a la memòria temps que, ai!, no tornaran.

La Setmana Santa i les importants notícies internacionals que s'han produït aquests dies han fet passar desapercebuda l'aprovació per les Corts espanyoles del paquet de sis lleis que constitueixen el Pacte Local i que reforcen el paper dels ajuntaments al segle que està a punt d'iniciar-se (o d'acabar-se, si volem ser estrictes).

Recordem que des del 1979 fins al 1985 els ajuntaments es van regir per lleis, decrets i ordres de caràcter puntual o sectorial, fins a l'aprovació de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les Bases del Règim Local. Després va venir la Llei catalana i es pot afirmar que alcaldes i regidors han gaudit d'uns bons mitjans per desenvolupar la tasca que els ciutadans els han encomanat. Economia a banda, que aquesta és una qüestió que no em cap a l'extensió de l'article i a més encara està una mica verda.

Però la majoria d'edat municipal, per una part, i l'abús de llei que s'ha fet de certes llacunes, per l'altra, han aconsellat reforçar el paper de les corporacions en diverses qüestions. Alguns aspectes competencials requeriran el pacte amb els governs autonòmics perquè cedeixin determinades atribucions als municipis.

El ciutadà també surt reforçat directament, en tornar el Recurs de Reposició i no requerir d'antuvi el recurs als tribunals.

Però el més important és la possibilitat que els ajuntaments podran recórrer al Tribunal Constitucional contra les disposicions de l'Estat o de la Comunitat Autònoma amb rang de llei que considerin que atempten contra l'autonomia local, la qual tenen garantida constitucionalment.

Finalitzo fent esment a un aspecte que ha donat lloc a múltiples fraus de llei; a les nostres comarques també. Em refereixo a la negativa de l'alcalde a convocar un ple en

què se li presenta una moció de censura. Tenim casos recents, com el de Garcia, i d'altres que recordem molt bé, com el de Cunit, en què s'ha aconseguit ajornar fins a límits intolerables la convocatòria d'un ple que previsiblement acabarà amb l'elecció d'un altre alcalde. Amb la nova redacció de l'article 197 de la Llei Orgànica 5/1985 de 19 de juny de Règim Electoral General, quan es presenti la moció de censura -que obligatòriament ha d'incloure un candidat a l'alcaldia- el ple queda automàticament convocat per a les 12 hores del desè dia hàbil següent al de l'esmentada presentació.

Amb les modificacions que s'acaben d'aprovar a l'anomenat Pacte Local, els alcaldes del 2000 veuran reforçades les seves competències. Aquelles que redunden en benefici del ciutadà. I les que s'utilitzaven per entorpir (com la negativa a convocar el ple de moció de censura) seran modificades perquè l'autonomia municipal sigui una eina al servei de la democràcia i no pas per als qui n'abusen.

Diari de Tarragona, 10 d'abril de 1999.

Alcaldes

Joan B. Culla i Clara, profesor de historia contemporánea de la UAB.

Entre todas las expresiones institucionales del cambio democrático acaecido en Cataluña a finales de los años setenta, la que dos décadas después suscita un juicio globalmente más positivo por parte de los ciudadanos es sin duda la municipal. La Administración autonómica surgió de nueva planta y no tenía, en la memoria colectiva, términos de comparación posibles; además, su desarrollo ha sido gradual, sujeto a parsimoniosos regateos competenciales y a coyunturas políticas cambiantes. Por su parte la Administración central, aunque importantísima, resulta más lejana, y la percepción de ella que tiene la gente común está mucho más contaminada por los prejuicios de partido y los filtros mediáticos.

Muy otro es el caso de los ayuntamientos. Ahí, la nefasta gestión y la profunda impopularidad que los consistorios franquistas acumularon hasta 1979 proveían a los respectivos vecindarios de un sólido referente negativo, de un antimodelo preciso; y la cercanía entre gestores y administrados ha permitido a estos últimos hacerse una idea directa, vivencial, empírica, poco mediatizada sobre la actuación municipal. Creo que, con todas las salvedades de la casuística, el resultado es bastante satisfactorio. Para la inmensa mayoría de los catalanes la democracia municipal significa, a 20 años de su conquista, una gestión más eficiente y más accesible, más respetuosa con el medio ambiente y con el patrimonio, un urbanismo más sensato y menos especulativo, un aumento espectacular de equipamientos, servicios y espacios públicos, formas de crecimiento menos salvajes y más ordenadas, iniciativas sociales, culturales y lúdicas a mansalva... A lo largo y ancho del país, alcaldes de todos los colores políticos personalizan, encarnan ante sus convecinos estos decenios sin precedentes en nuestra historia local.

Por hablar sólo de algunos casos que conozco, tenemos el de Antoni Farrés en Sabadell, cuyo mandato a punto de finalizar ha presidido e impulsado la mutación de la capital vallesana desde el viejo monocultivo textil hasta una estructura industrial mucho más diversa y moderna, con esa centralidad de servicios que simboliza el impresionante Eix Macià, pero a la vez con la sensibilidad que halla su reflejo en el Casal Pere Quart o en el excelente Arxiu Històric. Y también el combativo Ramon Llumà, bajo cuya alcaldía la mitrada, tradicional y algo decrepita Solsona ha recuperado no sólo su lustre urbano, sus palacios y casas nobles, sino también el dinamismo económico, social y cultural. O a Josep Grau i Casanovas que, al frente del consistorio de Cabriels, ha conseguido canalizar un veloz crecimiento demográfico sin que aquel rincón del Maresme se convierta en un mero dormitorio, potenciando la cohesión comunitaria entre nativos y recién llegados y procurando contener la voracidad inmobiliaria.

Entre los exponentes más genuinos y brillantes de la reciente política municipal catalana, Joaquim Nadal i Farreras ocupa un lugar de excepción. Sin duda, aunque no sólo, por su proyección política a escala nacional, que evoca la clásica figura francesa del *député-maire*, si bien en su caso sería más el *maire-député*, porque para él Girona no ha sido nunca un simple trampolín, sino el *alma mater*, el baluarte y el punto de anclaje con la realidad, tanto en la buena como en la adversa fortuna.

Quim Nadal acaba de publicar un libro -el tercero ya- sobre la ciudad que rige con una combinación "de racionalidad y enamoramiento". Su título, *Girona Ciutat viva i de colors* (Columna), se contrapone al cliché de la *Girona grisa y negra*, popularizado a modo de denuncia en las postrimerías del franquismo. Su contenido, entreverado de evocaciones personales y acotaciones de historiador, teoriza y reflexiona el proceso de

transformaciones de la urbe durante los cinco mandatos municipales del alcalde Nadal, insistiendo especialmente en la regeneración física y social del caso antiguo y en el aumento de la autoestima y la identificación de los *gironins* con su ciudad. Para quienes frecuentamos la Girona de los años noventa, la satisfecha capital universitaria y turística con su altísima calidad de vida, con su nueva fisonomía urbanística -desde *les Aligues* a *les Casernes* o a la rambla de Xavier Cugat- resulta obvio que el proyecto iniciado en 1979 ha sido un éxito.

Farrés, Llumà, Grau, Nadal, todos los buenos alcaldes citados y muchos otros, cada uno con su militancia y su talante, poseen algunos rasgos comunes: ejercen los 365 días del año, no desdeñan ninguna comparecencia pública por insignificante que parezca, cultivan al máximo el contacto con los ciudadanos y el conocimiento del territorio y poseen sensibilidad de sismógrafo para captar las señales de la opinión, los problemas y las quejas. A la vista de lo cual resulta chocante que Pasqual Maragall - Maragall, que cuanto es en política lo debe al ejercicio de la alcaldía de Barcelona- sentenciase el otro día, al prometer un hipotético cambio de estilo presidencial: "No necesitamos un alcalde de Cataluña". ¿Está seguro de eso?

El País, 7 de mayo de 1999.

"S'ha de tenir molta moral per ser alcalde

Pere de José i Hermens, alcalde de Montgat.

Pere de José té 68 anys, "de la quinta d'en Pujol". Va viure l'exili en un camp de concentració a França i va acceptar ser alcalde fa vint anys per demostrar que els "rojos no érem tan dolents".

E.S. *Resumeixi en un minut la gestió d'aquests vint anys.*

P.J. Treure la contaminació del municipi de les indústries tòxiques, insalubres i perilloses. La regeneració de la façana marítima i la recuperació de les platges que no teníem. Fer que la *potà* nord passi soterrada pel municipi.

E.S. *A què s'han de dedicar ara els Ajuntaments?*

P.J. A les persones. A buscar treball i facilitar l'accés a l'habitatge al jovent. L'Ajuntament ha de fer allò que necessita el ciutadà. Els Ajuntaments portem vint anys de democràcia però d'autonomia en tenim poca. Moure una pedra costa molt.

E.S. *¿Continuen sent els Ajuntaments els germans pobres de les administracions?*

P.J. És molt clar. Sentim una certa frustració quan no podem resoldre els problemes.

E.S. *Quin balanç fa de les relacions amb l'Estat i la Generalitat?*

P.J. Amb el govern socialista vaig aconseguir molt. Ara no trobo el suport que voldria del meu govern català.

E.S. *Amb quina d'aquestes institucions es quedaria: Diputació, Consell Comarcal o Mancomunitat?*

P.J. Claríssim: Mancomunitat i Diputació.

E.S. *Creu en l'ofici d'alcalde?*

P.J. No. Crec en els professionals de l'administració que assessoren l'alcaldia.

E.S. *¿Val la pena ser alcalde o regidor d'un poble petit?*

P.J. No. S'ha de tenir molta moral. Jo perquè he compaginat la feina a la fàbrica amb l'alcaldia i no he **cobrat pel càrrec, però si** m'haguessin obligat a triar, m'hauria quedat a la fàbrica.

E.S. *¿S'haurien de limitar els mandats dels alcaldes?*

P.J. Si hi som és perquè la gent ho vol. He renyat els militants socialistes per criticar Pujol perquè porta tants mandats com jo.

E.S. *¿Les legislatures s'han d'allargar?*

P.J. Sí. S'hauria d'adoptar el sistema francès. Amb el que costa en aquest país bellugar una pedra, quatre anys volen.

E.S. *De què se sent més satisfet en aquests vint anys?*

P.J. Que en el meu municipi s'hagi pogut tornar a respirar amb l'eliminació de les indústries contaminants.

E.S. *Quina és l'assignatura pendent?*

P.J. El respecte al municipalisme. Hi ha massa institucions. No s'ha aconseguit que els Ajuntaments rebin el 25% del pressupost de l'Estat.

E.S. *Quin és ara el principal problema?*

P.J. Poder potenciar l'habitatge assequible per als joves. Que ens deixin habilitar terrenys als afores del municipi perquè petits tallers i indústries s'hi puguin instal·lar. Millorar la connexió amb transport públic amb Barcelona. S'hi podria fer arribar el metro per sota de l'antiga N-II.

E.S. *¿Està d'acord amb l'elecció directa de l'alcalde?*

P.J. Sí. No fer-ho així seria vulnerar la voluntat del ciutadà. Que quatre o cinc regidors es puguin posar d'acord per canviar la voluntat majoritària no és democràcia.

E.S. *I de les llistes obertes?*

P.J. També. A mi em vota molta gent que no combrega amb les meves sigles.

E.S. *Amb quines àrees ampliaria les competències municipals?*

P.J. En aquelles que tinguin a veure amb les necessitats del poble. Per què he de passar per tantes comissions o consells comarcals?

E.S. *El futur passa per agrupar-se?*

P.J. Si els polítics comprenen que estan per servir el ciutadà, buscarien solucions conjuntes com ara mancomunar serveis. Sortiria més barat i millor. La prova és l'àrea metropolitana.

E.S. *Es torna a presentar?*

P.J. Sí, perquè els meus companys ho volen i perquè encara em sento bé. No voldria que es malmetés l'esforç que s'ha fet durant aquest temps.

Avui, 3 d'abril de 1999.

Vint anys d'Ajuntaments democràtics

Joaquim Ferrer, historiador.

La transició de la dictadura franquista al restabliment de les llibertats democràtiques i l'autogovern té uns punts de referència fonamentals: l'aprovació de la Constitució el 1978, les primeres eleccions municipals l'abril del 1979 i també aquest any l'obtenció al desembre de l'Estatut d'Autonomia. Són els grans senyals del canvi democràtic i, encara que d'importància diferent, els tres fets són els més rellevants d'aquell període en què es construí el marc polític on s'ha desplegat el gran procés de reconstrucció nacional, actualment en marxa.

Aquests dies es recorden particularment les primeres eleccions municipals del 1979 i és lògic que s'analitzi i subratlli com fou i és d'important la funció de les corporacions locals. Es recorda l'emoció amb que es van viure aquelles eleccions i els significatius episodis de recuperació dels Ajuntaments per part del poble.

En aquest punt no puc deixar de recordar un llibre que vaig publicar, la lluita pels ajuntaments democràtics *1966-1976*, editat el 1977, i que vaig deixar a Josep Pallach, mort uns mesos enrere. En aquest llibre revivia l'experiència dels que foren anomenats en aquella dècada "regidors democràtics", que en l'interior dels Ajuntaments intentaven obrir esclletxes en la dictadura, plantejant-hi els problemes vius de la societat. Aquests "regidors democràtics" que hi arribaven a través del terç familiar o de corporacions es trobaven amb els obstacles propis d'una legislació de perfil i continguts totalitaris, però maldaven per promoure el debat i la denúncia. Eren un centenar llarg d'esforçats homes i dones que pertanyien -o s'hi enrolaren- als partits existents en la clandestinitat. N'hi havia, doncs, de convergents i de comunistes i de les diverses opcions socialistes existents. Els noms que iniciaren aquella perillosa i valuosa experiència foren Joan Barenys de Terrassa i Pere Baltà del Prat de Llobregat.

Ja en la Transició, els Ajuntaments ràpidament cristal·litzaren la composició política real de Catalunya i iniciaren la seva gran participació en la transformació del país. Convé no oblidar que el canvi que s'ha produït en aquests vint anys no ha estat realitzat per un canvi climàtic, sinó que ha estat el resultat del marc democràtic i, en aquest, del govern de Catalunya i dels Ajuntaments, normalment, en col·laboració.

En aquest sentit hi ha qui, portat per l'entusiasme, afirma que l'obra dels Ajuntaments ha estat com la vareta màgica per a la transformació. Són exageracions bastant ridícules. Diguem, senzillament, el que crec que és un fet indiscutible. Catalunya, com qualsevol altre país, ha comptat, i necessita seguir fent-ho, amb els Ajuntaments, que són una peça indiscutible per a la consolidació de la democràcia, l'autogovern, i el benestar social.

L'experiència dels Ajuntaments catalans en aquests primers vint anys és formidable. Com era previsible, aquest gran esforç ha hagut d'enfrontar-se amb molts obstacles, però, en general, les conviccions han generat un entusiasme i una creativitat que han aconseguit anar-los superant.

Ara som a la vigília d'unes noves eleccions municipals, i el que em sembla molt reconfortant és comprovar la il·lusió i el convenciment en candidats que per l'edat es

presenten per primera vegada a les eleccions. He participat en algunes presentacions de candidatures, en el meu cas de Convergència i Unió, i com em succeí fa uns dies a l'Ametlla del Vallès o a Premià de Mar, han estat experiències interessants. La realitat és vigoritzadora i convé que ho sigui per continuar fent avançar el creixement harmònic de Catalunya, que, pel que fa als Ajuntaments, ara compleix vint anys.

Avui, 25 d'abril de 1999.

El protagonisme dels ciutadans

Joan Ganyet, alcalde de la Seu d'Urgell.

Em sembla que una primera constatació que ens cal fer a l'entorn dels primers 20 anys d'ajuntaments democràtics després de la restauració de les llibertats és que el gran canvi experimental per a Catalunya en els darrers temps ha estat en realitat la transformació dels seus pobles i ciutats. És per això que s'ha de valorar de la forma que es mereix el treball dut a terme pels ajuntaments, que, tot i no haver rebut per part de la Generalitat i el Govern Central el suport que els corresponia com a administració més propera al ciutadà, han tingut la força i l'empenta suficients per protagonitzar el salt endavant que ha donat el país.

Mirant cap al futur, el que pertoca ara, d'una vegada per totes, és fer reconeixement de l'enorme contribució dels municipis a la millora de la qualitat de vida dels ciutadans i ciutadanes de Catalunya. I aquest reconeixement ha de passar per dotar-los de més competències, sobretot en els àmbits en què una acció més propera ha de comportar uns resultats tangibles, com pot ser el cas de l'habitatge, la promoció econòmica i l'ensenyament primari. Unes noves competències que requereixen alhora una major dotació de recursos que s'haurien de situar en el 30% del total dels fons públics que gestionen les diferents administracions. Cal recordar en aquest sentit que l'actual nivell de dotació econòmica dels ajuntaments és d'un 12%, el mateix percentatge que el 1979, si bé, al mateix temps, les comunitats autònomes han passat a disposar de gairebé un terç dels recursos existents. No ens podem estar de dir que l'actual situació de menysteniment dels ajuntaments és realment injusta i suposa un greu error polític, perquè qui en resulta més perjudicat és el mateix ciutadà.

Si ens referim concretament al període municipal democràtic a la Seu d'Urgell, d'entrada s'ha de fer un reconeixement públic a totes les persones que de forma desinteressada -ja sigui des del Govern o des de l'oposició- han volgut contribuir a una millora evident de la ciutat en tots els aspectes: en la dotació d'equipaments públics, en la consolidació de la infraestructura municipal, en l'impuls a la creació de llocs de treball, i a la potenciació de la mateixa imatge general de la ciutat, que s'ha reforçat com a centre de serveis del Pirineu i punt de destí turístic.

Aquesta etapa de democràcia municipal a la Seu d'Urgell es pot descriure com la del protagonisme dels ciutadans, que han pres part de manera activa en la determinació del seu futur, circumstància que ha anat paral·lela a l'acceptació general d'un model de ciutat ordenada i equilibrada, cohesionada socialment i respectuosa amb el medi natural que l'envolta.

La Seu dels últims anys, des de l'adveniment de la democràcia, ha demostrat tenir un projecte global de ciutat que ha comptat amb el consens de la majoria, i el progrés general ha estat indubtable. Un consens bàsic entre totes les forces polítiques que han participat en els successius consistoris que, entre d'altres qüestions, s'ha concretat en el suport unànim al Pla General d'Urbanisme de 1980 o a l'avanç de planejament de 1999, a l'empenta a la recuperació després del desastre dels aiguats de 1982, a l'elaboració del Pla Estratègic de la ciutat o al repte que suposava la participació en els Jocs Olímpics de Barcelona'92.

L'objectiu dels governs municipals que vindran haurà de ser preparar amb seny i

entusiasme les bases d'aquella Seu del segle XXI que ha de ser encara més rica, més solidària i més culta: la ciutat que les urgellenques i els urgellencs es mereixen i que el Pirineu necessita.

Segre, 2 de maig de 1999.

Mirar enrere i projectar-nos al futur

Josep Grau i Seris, alcalde de Mollerussa i President de l'ACM

El ritme de la feina diària, l'activitat quotidiana i, de vegades, els problemes que s'amunteguen damunt la taula ens pot arribar a impedir tenir una visió assossegada de la trajectòria de l'ajuntament del nostre municipi o del conjunt dels ajuntaments del nostre país.

Hi ha moments que és convenient fer una pausa i mirar cap enrere encara que només sigui durant alguns instants. Cal de tant en tant girar el cap i aturar-nos a contemplar el camí que acabem de recórrer. Aquesta pausa és una bona teràpia per tenir una perspectiva més real d'on ens trobem en aquest precís instant.

Entenc, perquè ens passa a tots que de vegades se'ns fa difícil trobar aquest moment oportú per fer una pausa i reflexionar serenament sobre les dificultats que hem superat i els reptes que tenim davant. Els aniversaris, les dates simbòliques o les commemoracions tenen, entre altres trets, la virtut que ens donen l'excusa, el motiu perfecte, per fer aquesta reflexió analítica. Voldria, però, que quedés clar que mirar enrere no vol dir necessàriament lamentar-nos dels errors comesos o, al contrari, fer un exercici de cofoisme pels encerts aconseguits. Mirar enrere, en el nostre cas, vol dir projectar-nos al futur, veure les necessitats, els nous problemes, però també les noves possibilitats.

Ara fa vint anys de la recuperació democràtica dels ajuntaments. Ens queda lluny en el temps però propera en el sentiment aquella data històrica del 3 d'abril del 1979, en la qual els ciutadans i les ciutadanes del nostre país van tornar a tenir la joiosa responsabilitat d'escollir lliurement i democràticament, els seus representants als ajuntaments.

Ara podem recordar que, en aquells moments, milers de persones van formar part de les nombroses formacions polítiques i ciutadanes que, per primer cop en molts anys, podien optar a transformar la nostra societat a través de la participació activa en la política. Els ideals i les conviccions polítiques eren llavors tan diverses com plurals. Les sigles de les formacions polítiques, els programes, les iniciatives i els projectes van sorgir amb la força i la rauxa d'una riuada durant molts anys continguda. Tanmateix i malgrat l'enorme disparitat d'idees i de criteris, hi havia en aquelles persones una idea comuna que totes compartien: servir els seus conciutadans a través de les administracions públiques, per dotar els nostres pobles, les nostres viles i les nostres ciutats dels serveis i equipaments necessaris per millorar la qualitat de vida dels habitants del país.

Durant aquests vint anys la nostra societat ha experimentat un canvi espectacular en positiu i la tasca dels ajuntaments ha estat un pilar fonamental en aquesta dinàmica positiva. Sota la responsabilitat i l'impuls municipal s'han creat i consolidat molts dels serveis bàsics de que gaudim avui. Al llarg d'aquests 20 anys els ajuntaments han tingut també una altra utilitat d'una importància extraordinària que sovint passa

desapercebuda. Els ciutadans han tingut accés a la participació directa de la gestió pública, a la presa de decisions i a la implicació en política més enllà de dipositar la papereta del vot en qualsevol comici.

Els actes de commemoració d'aquest aniversari també pretenen ser aquella mirada enrere a aquests apassionants vint anys d'ajuntaments democràtics. Des de l'ACM ens hem volgut afegir a aquesta festa fent una cosa que ens agrada particularment: analitzar la situació i el moment en que ens troben amb passió, però amb rigor. Per això volem recordar en aquestes dates la proposta d'Acord que s'ha enviat a tots els municipis de Catalunya perquè, en sessió plenària, l'aprovin per tal de cercar el merescut reconeixement a la tasca de progrés social i econòmic que han dut a terme els municipis en els darrers vint anys i fer-la arribar al Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya, el Ministeri d'Administracions Públiques i la Comissió Europea.

Per finalitzar vull expressar l'enhorabona més càlida i donar les gràcies a tots aquells que han treballat durant aquests últims vint anys per fer créixer els nostres ajuntaments i consegüentment Catalunya. Des de l'ACM us encoratgem a superar amb l'ajut de tots els nombrosos problemes que encara arrossegueu les nostres administracions locals i el nostre país i us recordem que com sempre, ens tindreu al costat vostre.

Municipis i comarques: revista de l'ACM, abril de 1999.

Vint anys... i ara què?

Josep Grau i Serís, alcalde de Mollerusa i President de l'ACM.

El món local commemora el vintè aniversari de la recuperació de la democràcia als nostres Ajuntaments. Han estat vint anys plens de dificultats de tota índole, però hem aconseguit un grau de benestar inimaginable l'any 1979.

La commemoració ens ha servit per mirar enrere i congratular-nos dels èxits aconseguits, però tenim l'obligació de no oblidar els reptes que els qui treballem a les administracions locals tenim plantejats davant el nou mil·lenni. Com a representant de l'ACM voldria aprofitar aquesta oportunitat per presentar-vos algunes de les idees i dels projectes que des d'aquesta entitat municipalista voldríem tirar endavant amb l'objectiu d'encarar amb èxit els pròxims anys.

Fa més d'un any un equip d'experts va elaborar una proposta d'acord local per a Catalunya per resoldre, definitivament, els problemes que afecten les administracions locals del nostre país. L'ACM, com a entitat municipalista i nacionalista, vol que el futur organitzatiu, territorial i econòmic de les administracions locals de Catalunya el puguin decidir els mateixos catalans, cercant el màxim de consens possible.

El nostre propòsit és que tots els agents implicats en el que ha de ser el futur de les administracions locals de Catalunya, Estat, Generalitat i entitats municipalistes s'asseguin en una mateixa taula per donar resposta a les necessitats dels municipis catalans. El resultat hauria de tenir en compte la realitat catalana, hauria d'aportar solucions a l'ordenació territorial del nostre país, hauria d'aclarir el nivell competencial dels municipis i de les comarques, solucionar el finançament dels ens locals, així com el sistema electoral d'aquests.

Tot seguit us apuntem algunes de les idees de futur.

Àmbit territorial. L'ACM defensa el ple desenvolupament d'una organització territorial pròpia de Catalunya que s'estructuraria en tres àmbits: municipis, comarques i regions o vegueries. L'organització s'elabora a partir de quatre principis bàsics: la descentralització, l'increment de competències, l'atribució concreta de competències i la flexibilitat en l'atribució de competències als municipis i comarques.

Pel que fa als municipis caldria flexibilitzar les competències segons les capacitats i el nombre d'habitants. Els Ajuntaments han de tenir capacitat de delegar en la comarca tot allò que no puguin gestionar.

Pel que fa a les comarques, aquestes haurien de dotar-se de competències i recursos suficients, mitjançant aquelles assumides a través dels corresponents programes d'actuació comarcal, les delegades per la Generalitat, les competències delegades pels municipis i, finalment, les traspassades per les antigues Diputacions, que ja no tindrien raó de ser.

En aquest procés de descentralització i d'aplicació del principi de subsidiarietat l'administració autonòmica s'estructuraria a través dels serveis centrals i els serveis territorials, sent la realitat d'aquests últims les regions.

Àmbit competencial. Reclamar més competències per als ens locals d'acord amb el principi de subsidiarietat, segons el qual ha d'actuar l'administració més propera al ciutadà. Cal potenciar els Consells Comarcals com a ens prestadors de serveis per recolzar la manca d'estructura financera i tècnica de molts municipis (el 82,98% de Catalunya no arriben als 5.000 habitants). Reclamem que sigui la Generalitat qui tingui competència exclusiva en matèria de règim local.

Àmbit de finançament. Definir sense confusions quina administració fa què i amb quins recursos. Partint d'aquesta premissa, el camp de treball és molt ampli: manteniment de la pressió fiscal del ciutadà sense cap augment, redistribució de la pressió fiscal dels impostos estatals i locals, corresponsabilitat fiscal, participació dels Ajuntaments en el 15 per cent de IRPF del tram estatal, reclamació del 5 per cent de l'IVA generat en el municipi... A més, l'ACM dóna suport a la proposta de pacte fiscal efectuada pel conseller d'Economia.

Àmbit electoral. Ampliació del mandat municipal de 4 a 6 anys, garantir més l'estabilitat municipal potenciant les llistes més votades i evitar la inestabilitat provocada pels trànsfuges.

Comptem amb la il·lusió, l'esforç, i la feina de milers de persones que han trobat en les administracions locals el seu espai vocacional de servei als seus conciutadans i a Catalunya. Des del reforçament de la base de la piràmide sobre la qual se sustenta la democràcia, que és el poder local, podem construir un país més ric, solidari i plural. Des de l'ACM no s'exclou a ningú, tots els municipis, per molt petits o allunyats que sigui han de tenir la mateixa consideració, perquè -això no ho podem oblidar mai- els ciutadans d'aquests municipis tenen els mateixos drets i les mateixes obligacions que la resta.

Tenim projectes i il·lusions. Potser en algunes coses tenim raó i en d'altres anem equivocats, però el que mai farem serà excloure o menysvalorar ningú. El futur, després de vint anys, l'hem de seguir construint entre tots. Hem de debatre, amb idees i sense enfrontaments, el que volem per a les administracions locals. Ens agradaria molt que un dia d'aquests, si és possible no massa tard, totes les parts implicades parléssim del que volem per als pròxims anys. Els ciutadans, Catalunya, es mereixen que, com a mínim, es faci aquest esforç.

Avui, 3 d'abril de 1999.

Uns reptes enormes

Josep Grau i Serís, alcalde de Mollerussa i President de l'ACM.

Aquest mes d'abril commemorem els vint anys d'ajuntaments democràtics. Al llarg d'aquest temps, els municipis de Catalunya han experimentat un espectacular canvi en positiu, tan evident que qualsevol ciutadà de qualsevol indret del país, des de la costa a l'interior, des del pla fins a la muntanya, ho pot comprovar.

Els ajuntaments, conformats per persones del mateix municipi i amb el comú denominador de l'estima al seu poble, vila o ciutat, han aconseguit recuperar, amb esforç i il·lusió, l'exercici de la democràcia en les administracions, l'ús normalitzat de la nostra llengua, les nostres tradicions i, a més, han dotat els municipis dels serveis bàsics per a procurar el benestar dels ciutadans.

En aquests vint anys, la feina que s'ha fet, amb l'esforç dels ciutadans i en col·laboració amb la resta de les administracions, ha estat impressionant i per això correspon celebrar aquest aniversari amb l'orgull de qui ha vist fet realitat el seu somni.

Els aniversaris, les commemoracions, també acostumen a servir per a reflexionar sobre el camí que s'ha recorregut i, també, sobre les dificultats que es tenen al davant i que s'han de superar. Els reptes de futur dels ajuntaments són enormes. Consolidar el que es té és difícil, millorar-lo encara ho és més. El món local es conformaria si, com a mínim, en els propers anys se l'escolta més, i es redefineix el marc competencial i econòmic. En resum, hem de continuar avançant en el compliment del principi de subsidiarietat, que allò que puguin fer les administracions locals -ajuntaments i consells comarcals - no ho facin les administracions superiors. Això sí, des de la suficiència i l'autonomia del finançament local.

Segre, 4 d'abril de 1999.

Reflexió sobre el futur dels ajuntaments

Rosa Martí, exalcaldesa de Parets del Vallès.

És veritat que la vida són moments i de vegades moments irrepetibles. Les municipals de 1979 n'és un. Ho van ser per moltes coses acumulades. El moment també va donar fins i tot una estètica nova. Només una mostra: quatre municipis importants de la comarca tenien alcaldesses: Mollet del Vallès, Parets del Vallès, Sant Celoni i la Garriga.

Avui fa vint anys que es van constituir els primers ajuntaments democràtics després de la dictadura. Va ser un fet que obria un gran horitzó; l'èxit era fàcil; tot estava per fer, però el risc era molt alt perquè la democràcia era molt feble i hi havia una por ambiental calada fins al moll de l'os per l'acció de quaranta anys de dura dictadura. S'havia dimonitzat, entre moltes altres coses, el fet d'anar a votar.

Aquesta data no hauria d'ésser una data per als records -que també-, sinó que hauria d'ésser una data per al llançament de noves idees, d'impuls municipal i de canvis aprofitant el nou segle. Crec que cada època fa sa guerra, com diu la dita, i ara hi han nous horitzons diferents dels del 1979; aquests nous horitzons requereixen nous impulsos.

M'atreveixo a fer un conjunt de reflexions amb l'interès posat en el futur -el passat, deixem-lo als historiadors, que ja en diran el que n'hagin de dir, i d'aquesta etapa tenen molt material per treballar i investigar.

Primer. És fonamental que els ajuntaments s'adaptin tan aviat com puguin a les noves tecnologies en tot el que això implica i que va més enllà d'informatitzar-se, que se suposa assolit. Si no ho fan, els podria passar com a l'administració de justícia. Els ciutadans haurien de disposar en el futur d'una targeta com la de la seguretat social o les dels bancs, que els permetés accedir a la informació que els afecti directament (padró d'habitants, cens, padrons fiscals...) i també a la informació d'ús comú. Per què un ciutadà no pot disposar d'un certificat de residència, d'un certificat del cens o del nombre total d'habitants del seu municipi mitjançant una consulta amb una targeta?

Segon. S'ha de canviar el sistema electoral perquè els ciutadans puguin elegir directament l'alcalde. Seria aquest un bon sistema de confiança mútua entre electors i elegits que evitaria tenir un alcalde que no ha votat la majoria.

Tercer. Cal establir límits als mandats en un mateix càrrec. Crec que així tothom sabria quina és la seva data de caducitat. Estimo que un bon criteri serien dos mandats.

Quart. S'ha de buscar un sistema per fomentar la participació ciutadana. Els polítics ho han de facilitar mitjançant els sistemes que creguin més oportuns. No pot ser l'allunyament que hi ha entre votant i elegit, ni tampoc pot ser la manca de control del qui ha emes el vot i qui ha estat escollit. Es vota qui sigui, però això no vol dir que se li entregui un vot a cegues. La desconfiança entre elegits i electors avui existeix i s'incrementa a tots els nivells, no sols a nivell local. És un problema que segur que no ens portarà res de bo, perquè sense eleccions no hi ha democràcia i sense democràcia ja sabem el que passa. Tots hem de fer un esforç per interessar tothom en la política. No es pot estar en política per ser sinó per fer, i per fer s'han de prendre decisions que afecten molta gent, i la gent, que són, en definitiva, els electors, té dret a opinar no sols cada quatre anys votant, sinó que s'han d'habilitar els mecanismes perquè hi participi. No es pot pretendre disposar de súbdits, sinó que s'han de voler votants inquirits i interessats pel seu entorn. S'ha de perdre la por a la crítica; la crítica sempre és bona i no invalida mai que, una vegada debatut un tema, qui tingui el poder en un moment determinat prengui la decisió, i si la decisió presa posteriorment al debat és equivocada, ja vindran properes eleccions per corregir el vot. Els savis escolten, els polítics haurien d'aprendre a escoltar més. Només es pot construir quelcom sobre la base de jugar net i de posar sempre totes les cartes sobre la taula, en definitiva, de socialitzar la política.

Diu una dita que no s'ha de marginar els qui discrepen sinó que se'ls ha de convidar a sopar i veure què se'n pot aprendre o que es pot posar en comú. Els que discrepen, en general, no són enemics; els enemics són una altra cosa. La democràcia és opinar sense represàlies, encara que avui no tothom ho ha entès i vint anys encara no han estat suficients. El camí és insistir a propiciar la participació.

Crec que s'hauria de pensar en algun sistema que permetés periòdicament que les administracions locals, com les bones empreses privades, es sotmetessin a algun tipus d'auditoria per avaluar determinats paràmetres de la gestió. Crec que seria una garantia per a tothom. Espero que no s'interpreti malament el que aquí apunto, però estimo que els votants tenen dret a conèixer amb dades numèriques el que fan totes les administracions. Per exemple, quant em costa la màquina administrativa que s'ocupa que es recullin les escombraries o s'asfaltin els carrers o s'escombrin, etc.? Què arriba d'altres administracions al meu poble? La meua declaració de renda explica el sistema? I moltes coses més.

Cinquè. En els propers vint anys s'hauria de doblar el tant per cent de finançament dels ajuntaments. Les administracions locals no poden disposar només del 15% del diner públic, sinó que han de situar-se a la franja del 25-30%. Aquest és el tant per cent que ha assolit, per exemple, en menys temps la Generalitat, i està bé. El que no crec encertat és que en 20 anys els ajuntaments hagin incrementat el seu poder financer només en un 3 o 4%; això és ridícul i significa sotmetre els ajuntaments a una categoria marginal. Les administracions locals han de rebre més recursos de l'Estat i també de la Generalitat.

Sisè. S'ha d'estudiar la divisió territorial i administrativa de Catalunya, i s'han d'evitar duplicitats i interferències. Hem d'anar cap a les set regions. Els consells comarcals necessàriament s'han d'elegir aplicant el sistema proporcional i s'han de buidar de poder polític. Els consells comarcals han d'actuar de suport als ajuntaments. El poder polític ha d'estar en els ajuntaments. No pot passar com fins ara, que els consells comarcals fan poca feina i/o actuen de contrapoder respecte als ajuntaments. Això és lamentable.

Setè. L'alcalde ha d'ésser el representant de la Generalitat en el municipi.

Vuitè. S'ha de substituir segurament la quantitat per la qualitat i la imaginació en l'acció diària de l'administració local.

Novè. A més dels canvis tecnològics que han succeït en aquests últims anys, la societat també ha canviat, i globalment som més rics i més cultes. Un recent estudi de la Marina Subirats ho diu: s'ha reduït la classe obrera i ha aparegut una nova classe mitjana de persones amb bons sous, cultes i universitaris. És una classe nova respecte a la classe mitjana tradicional, formada fonamentalment per botiguers i petits propietaris. Aquesta nova classe podríem dir que té més diner flotant, més cultura i viatja força. Molts polítics actuals pertanyen a aquest grup. A més d'aquesta classe emergent, cal tenir en compte i cuidar el sector empresarial i del comerç. Comerciar i viatjar és bo per als pobles, educa les mentalitats en la globalització i combat la indiferència.

Desè. Tots els ciutadans tenim els mateixos drets, però tots els municipis són diferents. Com administrar això? Haurem de fer córrer la imaginació.

Molts alcaldes del nostre país tenen prestigi social, i aquest no es guanya amb lleis, sinó a força d'escoltar molt i decidir quan cal.

Si Espanya s'ha de construir des de la perifèria, Catalunya s'ha de construir des dels ajuntaments.

Els ajuntaments han d'encarar el segle XXI sense complexos, tenint clar que la legitimació de la representació política l'atorguen els electors i avui aquests volen noves formes de participació adaptades als temps, als nous hàbits socials, a les noves formes de comunicació, als canvis tecnològics... Els ajuntaments són els qui primer poden oferir això i provocar un redreçament del timó polític. Un nou president de la Generalitat a la tardor serà el millor presagi per a un inici del segle XXI encoratjador, tant des del punt de vista de les administracions locals com de l'autonomia.

El 9 Nou, 19 d'abril de 1999.

Nuevos retos para la Administración local

Manuel Mas i Estela, alcalde de Mataró y presidente de la Federación de Municipios de Cataluña.

Tras 20 años de democracia municipal, los que hemos cubierto el periodo de cinco mandatos consecutivos podemos testimo niar una creciente complejidad en la gestión de los asuntos locales.

Si en el año 1979, las dificultades eran evidentes (descapitalización de las haciendas municipales legislación desfasada, raquitismo y obsolescencia del aparato administrativo), no menos obvios eran los objetivos que las nuevas corporaciones debían conseguir (recuperar el pulso ciudadano, superar los déficit en servicios básicos, recomponer y planificar el desarrollo urbano, construir instalaciones culturales sociales, deportivas, etcétera). Pasadas dos décadas de acción municipal, en términos generales y con todas las salvedades que se quieran, la Administración local puede presentar un balance netamente positivo.

Los electos que surjan de los próximos comicios municipales se enfrentarán a una situación inversa: dispondrán de instituciones consolidadas, pero el programa de acción no será tan diáfano como el de 20 años atrás. La cultura política del *hacer, hacer y hacer* va perdiendo sentido y debe ser reemplazada por la del *pensar, pensar y pensar*. Dicho cambio es, en parte, resultado de la obra realizada, pero sobre todo obedece a la vertiginosa evolución social, económica y tecnológica a la que asistimos. No ha cambiado únicamente el decorado; ha cambiado el horizonte. ¿Cuáles son los nuevos retos de la Administración local?

En primer lugar, gestionar los efectos de una sociedad desarrollada: movilidad, ocio, residuos y comercio sin horario.

En segundo lugar, afrontar el reto de la sostenibilidad y la multiculturalidad generada por migraciones de etnia y religión variada. No se puede olvidar que existe el riesgo de la formación de guetos.

En tercer lugar, comprender las implicaciones de la globalización de la economía y las nuevas tecnologías. El impacto territorial de la globalización es cada vez mayor. Al mismo tiempo, y paradójicamente, los nuevos sistemas de comunicación (Internet y satélite) provocan la desaparición de condiciones geográficas para la ubicación de la actividad laboral y empresarial.

Y, en quinto lugar, abordar de manera adecuada las necesidades de adaptación continuada de conocimientos a todos los niveles y edades. Todo ello incrementa la competencia, cada vez más abierta, entre ciudades próximas o lejanas por la atracción de inversiones, turismo, compradores..., en definitiva, por situar su nombre en el mapa.

Y ahora, la gran cuestión: ¿dispondremos de una Administración local capaz de hacer frente a estos desafíos? Me aventuro a decir que no, por los siguientes motivos.

En primer lugar por la rigidez interna. La organización municipal depende excesivamente de estructuras administrativas que no permiten una gestión flexible, adaptable y competitiva en comparación con la de los agentes sociales y económicos.

Hay que saber encontrar un nuevo equilibrio entre el derecho administrativo y el *management*.

En segundo lugar, por tener aún instrumentos obsoletos e insuficientes. Hay que ser imaginativos para encontrar nuevas formas de instrumentar la relación con los ciudadanos. Además, los alcaldes padecemos un déficit de autoridad (capacidad de intervenir en todos los asuntos de interés de la colectividad local) y de interlocución efectiva con otras administraciones. La legislación sectorial, esencialmente autonómica, recorta constantemente el campo de actuación municipal. Sirve para demostrarlo un solo dato: la parte correspondiente a la Administración local en el total del gasto público español en 1998 fue del 12%, porcentaje idéntico al existente 20 años atrás.

En tercer lugar, por la crisis de la política clásica. La exclusiva legitimidad de las urnas es insuficiente para imponer soluciones tajantes desde el poder.

Los intereses de diferentes colectivos ciudadanos son cada vez más complejos, cuando no contradictorios, y el político local debe tratar de conciliarlos. Se impone un cambio de mentalidad.

En cuarto lugar, por la actual estructura territorial. El mapa municipal español se caracteriza por minifundismo (más de 8.000 ayuntamientos) y un gran número de localidades con escasa población y enormes dificultades para la obtención y prestación de servicios. Paralelamente se superponen diferentes niveles de administración que actúan sobre el territorio, cada uno con su propia ventanilla.

Vistos los retos y las dificultades para afrontarlos, se hace evidente la necesidad de un nuevo diseño de la Administración local. La identificación de los retos y la forma de afrontarlos no supone necesariamente que en el futuro los resultados sean tan favorables como los de los pasados 20 años. Habría que renovar los esfuerzos para salir airoso en los tiempos venideros. Necesitamos unos ayuntamientos más gerenciales y dialogantes con su entorno.

Necesitamos que los municipios pequeños colaboren entre sí, compartiendo servicios técnicos, formando mancomunidades, creando unidades territoriales capaces de defender los intereses del conjunto, afrontar proyectos ambiciosos y ofrecer prestaciones equivalentes a las de los municipios mayores.

Necesitamos ayuntamientos (o mancomunidades) con más competencias de gestión (vivienda, políticas de empleo, enseñanza primaria). La Administración local debe ser el brazo que ejecute las políticas y programas de las administraciones central y autonómica.

En definitiva, necesitamos una nueva gobernabilidad municipal.

El País, 19 de abril de 1999.

20 anys: i ara què?

Manuel Mas i Estela, alcalde de Mataró i president de la Federació de Municipis de Catalunya

Quan els alcaldes i regidors sorgits dels comicis del 1979 van fer-se càrrec de les institucions municipals, tenien molt clar què calia fer. No hi havia dubtes: redreçar els pobles i ciutats, recuperar la vida ciutadana, planejar el creixement urbanístic, superar els dèficits en serveis bàsics i construir els equipaments imprescindibles. Tot era necessari i urgent.

Passats vint anys, els Ajuntaments de Catalunya han sabut resoldre o esquivar les antigues dificultats: han pogut complir amb escreix la tasca històrica que tenien assignada.

Molt bé: i ara què?

Ara podríem dir que patim una situació inversa. Tenim uns Ajuntaments consolidats però no són gens clars els reptes que han d'afrontar en els pròxims anys, a part d'administrar correctament dia a dia el funcionament de les ciutats i pobles. Què ha canviat? Ha canviat la societat, està canviant l'economia i la tecnologia. I tot molt acceleradament.

Hi ha bosses de pobresa i marginalitat, si però l'autèntica dificultat de les corporacions locals és administrar una societat de rics. Una societat caracteritzada per una gran mobilitat, la disponibilitat de temps lliure, l'hiperconsumisme i la generació de residus. Aquí tenim un primer repte: que el ritme de vida sigui sostenible econòmicament, mediambientalment i socialment.

La multiculturalitat és un altre paràmetre i, alhora, un repte que hem d'assumir. Hem d'evitar la formació de guetos, el risc que suposaria la desintegració social. Canvia l'estructura familiar, baixa la natalitat, es modifiquen les necessitats d'espai i els requeriments funcionals dels habitatges.

La globalització de l'economia té un impacte local terrible, les noves tecnologies de la comunicació fan saltar per l'aire els condicionants geogràfics i la localització de l'activitat laboral i empresarial; la formació continuada esdevé un requisit estratègic... En aquest context pren cos una nova concepció de l'acció política local: la de la competitivitat. Barcelona ha de competir amb Milà, Lió i Tolosa, i aviat ho haurà de fer amb Yokohama, San Francisco i Kiev. Mataró ha de competir amb Terrassa, Lleida amb Saragossa, Figueres amb Perpinyà. La capacitat d'iniciativa local resulta imprescindible per estar al món.

És indefugible. Hem de substituir l'acció quantitativa per la qualitativa, la producció incontinent de béns per la imaginació. ¿Tenim l'administració local adient per actuar en aquestes coordenades i respondre a la creixent complexitat dels nous desafiaments? Crec que no. ¿Serveixen les pautes clàssiques d'actuació de les autoritats polítiques?

Tampoc.

L'organització interna i funcional de l'administració és massa rígida i poc competitiva tot i ser força competent. Els instruments que permeten exercir l'autoritat, com ara les multes, no són prou eficaços i coercitius. Les decisions unilaterals des de l'exclusiva legitimitat de les urnes deixen de ser viables en una societat amb interessos quotidians antagònics (els que volen divertir-se enfront dels que volen dormir, o els que volen poder aparcar a qualsevol lloc versus els que volen el seu carrer sense cotxes). El càrrec polític local haurà de guanyar-se la legitimitat cada dia, fent d'àrbitre, reduint al mínim les expressions de poder.

L'estructura territorial de l'administració tampoc respon a la realitat. Posem per exemple els consells comarcals, tots ells amb les mateixes competències i estructura. Pretendre implantar una administració uniforme i homogènia en un territori que no ho és, resulta erroni. Aquest concepte napoleònic (a Catalunya ja podríem dir-ne pujolista) és obsolet. Cada territori té les seves característiques, problemàtiques i oportunitats. Cal, doncs, que la seva administració estigui adaptada per operar eficaçment.

Tots els municipis no són iguals però tots els ciutadans tenen els mateixos drets. Com garantir-ho? Amb instruments diferents per a cada cas. Les ciutats mitjanes i grans de Catalunya tenen una potencialitat que els permet assegurar uns estàndards suficients i, fins i tot, ampliar les seves funcions actuals. Els municipis petits, per sí sols, no poden disposar dels equips humans i tècnics necessaris, llevat que comparteixin serveis. L'administració local a Catalunya ha de tenir una geometria variable. Les mancomunitats són la base del sistema administratiu a França, Alemanya o Suïssa. I els funciona prou bé. He dit administratiu, no polític, perquè el municipi comporta un sentit identitari insubstituïble.

A Catalunya s'ha comès l'error de perseguir i desincentivar la creació de mancomunitats per potenciar els consells comarcals. Són òrgans polítics de representació partidista (miniparlaments) que es situen jeràrquicament per sobre dels Ajuntaments i suplanten la cooperació entre governs municipals per la confrontació política.

No fa gaire, el president de la Generalitat em va comentar que les relacions entre el govern de Catalunya i els governs municipals estaven llastades pel recel. Vostès s'imaginarien el president de França dient el mateix? Quant de temps pot suportar un país aquesta situació?

Avui, 3 d'abril de 1999.

Hem de canviar el xip

Manuel Mas i Estela, alcalde de Mataró i president de la Federació de Municipis de Catalunya.

Rememorem una jornada històrica, la del 3 d'abril de 1979, que va introduir la democràcia a les corporacions locals i a partir d'aquí s'inicia la reconstrucció de les vides i la vida ciutadana força malmeses després de 40 anys de dictadura. La suma de l'acció de tots els ajuntaments de Catalunya en aquests vint anys dóna un resultat força important quantitativament, però ara, a les portes d'un nou mil·lenni, el repte dels municipis és el de la qualitat.

El món registra canvis profunds a una velocitat vertiginosa. Cap municipi, ni el més petit, es pot substraure a l'impacte de la globalització de l'economia, a la creixent mobilitat de la població per raons d'oci o de treball, a la revolució tecnològica, a la multiculturalitat i la competitivitat entre territoris. En aquest marc, disposem de l'administració local adient per fer front a aquests desafiaments?

L'organització interna i funcional, les formes d'exercir el poder i l'estructura territorial de la nostra administració local, estan quedant desfasades. Necessitem unes corporacions locals més flexibles i gerencials, més dialogants amb el seu entorn. Necessitem que els ajuntaments veïns col·laborin entre ells, creant mancomunitats per a la prestació de serveis de qualitat i defensar conjuntament, sense dirigismes ni jerarquies de cap mena, els seus interessos territorials; una funció que els consells comarcals no poden exercir. En definitiva, hem de canviar el xip que duem des de fa vint anys.

Segre, 4 d'abril de 1999.

Vint anys d'honestedat

Jordi Molet, periodista.

El 20è aniversari dels ajuntaments democràtics coincideix amb la darrera precampanya electoral d'aquest segle. Sense adonarnos-en hem cobert dues dècades amb consistoris elegits per sufragi universal. Els ajuntaments del franquisme van estar al poder més de 40 anys, per tant, podem dir que els consistoris de la democràcia són encara joves, encara que ja han cobert gairebé la meitat del temps que la dictadura va governar en els nostres municipis. Vint anys no són res per a la història d'un país, però són molt per a la petita història de cada un de nosaltres. Un repàs a l'hemeroteca demostra clarament que la societat de fa 20 anys era molt diferent de la d'ara. Aquell any les Nacions Unides van celebrar l'Any Internacional del Nen; l'ayatol·là Khomeyni va tornar a l'Iran després de la revolució que va enderrocar el xa; Margaret Thatcher va ser elegida primera ministra a la Gran Bretanya; el Barça va guanyar a Basilea la Recopa d'Europa, en un emocionant partit contra el Fortuna de Dusseldorf (4-3); el mes de juny va morir John Wayne; l'IRA va assassinar Lord Mountbatten, el darrer virrei de l'Índia; Catalunya i Euskadi van votar els seus respectius estatuts d'autonomia; un nombrós grup d'estudiants va assaltar l'ambaixada dels EUA a Teheran, capital de l'Iran; l'exèrcit de la Unió Soviètica va envair l'Afganistan. El llibre editat per la Diputació de Barcelona sobre el 20è aniversari dels ajuntaments comença amb un recull fotogràfic que titula *Memòria d'un temps d'un país* i també en aquelles instantànies es pot observar com la societat catalana de finals dels setanta era molt diferent d'aquesta de final de segle que vivim. Aquella era una societat que tenia ànsies de llibertat, perquè el franquisme li havia negat el dret a organitzar-se democràticament. La gent estava disposada a participar en les institucions, en els partits, en les associacions, en els sindicats. En aquest context s'inscriu el cèlebre poema de Miquel Martí i Pol, *Ara és demà*, que el poeta va dedicar al PSUC i que era un crit a favor del present per guanyar el futur. No calia esperar al demà que molts havien somiat durant 40 anys, perquè ja hi havíem arribat. Des de 1979 fins ara, s'han construït infinitat d'equipaments. Els pobles de Catalunya han millorat el seu enllumenat, el clavegueram, l'asfaltat dels carrers; s'han fet ponts, polisportius, casals d'avis, centres cívics, etcètera.

Però els ajuntaments que durant aquests anys han hagut d'assumir tot un seguit de serveis nous, no han obtingut una millora important de recursos, ja que fa 20 anys tenien uns ingressos del 10,5% del conjunt de la despesa pública de l'Estat i el 1998 estaven al 13%. Ni quan va governar la UCD, ni quan ho va fer el PSOE ni ara que ho fa el PP, els municipis no han obtingut una participació important en els Pressupostos Generals de l'Estat, que molts voldrien que se situés al 25%. Els ajuntaments, per la seva banda, sobretot els grans, també han de resoldre la falta de comunicació que sovint tenen amb els ciutadans, especialment amb les associacions de veïns. El moviment associatiu va tenir un pes important al final del franquisme i al començament de democràcia, però a molts ajuntaments els ha faltat cintura política per saber trobar els mecanismes adients que permetessin mantenir relacions estables amb aquests representants dels ciutadans. També és cert que algunes d'aquestes associacions no entenien el seu paper i s'han volgut constituir en una espècie d'ajuntament paral·lel. Els

polítics que han participat en la gestió municipal han estat bàsicament gent amb voluntat de servei i gent honesta. Aquests darrers anys hem viscut un espectacle lamentable de desprestigi de la classe política. És injust que els qui es dediquen als afers públics siguin tan poc valorats per la societat que els ha elegit. En tot cas els escàndols públics que hi ha hagut tenen el seu contrapès en la gran quantitat de polítics que hi ha als ajuntaments i a altres institucions que s'han dedicat a la política amb la màxima honestedat possible. És una llàstima que uns quants individus amb pocs escrúpols hagin embrutat la noble feina dels polítics honestos.

L'extra, 30 d'abril de 1999.

Los próximos 20 años de gobierno local

Joan Subirats, catedrático de ciencias políticas y sociología de la UAB.

El 3 de abril de hace 20 años los ciudadanos elegían los primeros gobiernos locales de la democracia. Estos días van a estar llenos de referencias sobre lo mucho que han significado esas dos décadas. No hay duda de que nuestras ciudades y pueblos han cambiado enormemente, y tampoco existen demasiadas dudas sobre lo positivo del balance. Pero la vida afortunadamente sigue. El próximo mes de junio elegiremos nuevos consistorios. Los equipos de gobierno que surjan de esas elecciones tendrán por delante cuatro años emblemáticos. No sólo porque en ellos atravesaremos el umbral del siglo y del milenio, sino sobre todo porque existe la convicción generalizada de que estamos en momentos de una profunda renovación del gobierno y de las políticas locales.

1. Más política. Una vez superada buena parte de las carencias iniciales, llega la hora de definir cuál es el modelo de municipio que se pretende construir. Ha pasado la hora en que lo único importante era cazar ratones, fuera cual fuera el color del gato. Ideas y valores deberán aflorar para hacer frente a dilemas cada vez más acuciantes, y sin que exista la alternativa del incrementalismo o de la mera respuesta reactiva. Los próximos años serán clave para los municipios que no quieran verse simplemente arrastrados. Y en cada dilema aparecerán temas como la mayor o menor voluntad de luchar contra la exclusión o el grado de protagonismo público, social o mercantil en cada política, lo que obligará a poner en juego todas las capacidades de dirección estratégica y de proyecto de ciudad. Y eso sin duda supera los límites de la gestión para resituar a la política en el centro del debate.

2. Más bienestar desde la proximidad. Los municipios han pasado muchos años haciendo de gestores de políticas de bienestar decididas unos cuantos peldaños más arriba. En estos años, a caballo de demandas cada vez más específicas e individualizadas, han logrado ir configurando un espacio propio, el de los servicios personales, que son una aportación específicamente local al Estado de bienestar. Pero ello se ha hecho de manera poco cohesionada, sin un catálogo explícito e integrado de servicios, sin una concepción global de las necesidades y de las propias capacidades de la comunidad. La próxima veintena de gobierno local que iniciamos exigirá ir definiendo esa "ciudad de las personas", a la que muchos aluden, transfiriendo a los municipios políticas básicas como las educativas y sanitarias de primer nivel, permitiendo así construir modelos de bienestar local específicos.

3. Más integración de políticas. No es ese un problema exclusivo de los gobiernos municipales, pero es en la escala local donde mejor se percibe la dificultad de afrontar problemas que tienen distintas dimensiones (fracaso escolar, sostenibilidad, conservación del mobiliario urbano, apropiación y uso no segmentado de los espacios urbanos...) desde el respectivo negociado especializado. El gobierno local que quiera afrontar los próximos años con voluntad transformadora deberá no descuidar la construcción de espacios de decisión y gestión integrada de sus políticas.

4. Más capacidad de respuesta. Cualquier análisis de la estructura de gobierno local en Cataluña destaca su gran diversidad y fragmentación. En estos años no sólo no

se ha reducido el número de municipios, sino que ha aumentado. Pero a pesar de ello nadie quiere, con razón, oír hablar de "racionalización del mapa municipal". No obstante, es difícil construir capacidades reales de afrontar problemas desde el actual minifundismo municipal. No hay soluciones mágicas. La tozuda realidad llama a mancomunar esfuerzos. Es absurdo seguir ligando el acceso a nuevos recursos y servicios con el crecimiento demográfico. Pueden buscarse vías que incentiven la concertación de voluntades sin que ello signifique dolorosas pérdidas de identidad. Y queda todo por hacer en lo referente a una mejor política territorial en Cataluña.

5. Más participación. Hace 20 años se dijo que "el pueblo entraba en los municipios". Ahora sabemos que, tras una cierta ingenuidad inicial, los gobiernos locales han ido logrando profesionalizar y tecnificar sus estructuras de gobierno. Pero, lo que ahora estará en juego es la capacidad de poner al servicio de la voluntad de la gente esas capacidades. Es difícil imaginar avanzar en ese nuevo y atractivo catálogo de políticas sin contar desde el principio con la gente. Y no se trata sólo de hacer encuestas o de vender *motos* por la vía de los estudios de mercado. Ciertas decisiones sólo serán factibles si la gente considera que es legítima la vía por la que se ha llegado a esa conclusión. Y hoy legitimidad no puede confundirse con un cheque en blanco que colocamos cada cuatro años en la urna.

6. Más atención a lo local y a lo global. Estos últimos años nos hemos dado más cuenta que nunca de que vivimos en un mundo interdependiente, donde lo local y lo global se mezclan continuamente. Los gobiernos locales deberán no sólo hacer lo que se espera de ellos, "pensar globalmente y actuar localmente", sino también, y sobre todo, "pensar localmente, actuar globalmente". La construcción de municipios cohesionados y capaces de servir a sus comunidades dependerá también de la capacidad de construir una Europa que vaya más allá de un mercado y una moneda común. Y también de la capacidad de mantener vivas las sensibilidades y las actuaciones solidarias con lo más cercano y lo más lejano.

7. Más protagonismo. 20 años ininterrumpidos de gobierno local democrático son una extraordinaria noticia en este país. Pero el balance de estos años nos muestra que ha existido poca confianza en las capacidades de unas instituciones que día a día siguen siendo las mejor valoradas por los ciudadanos.

Los municipios precisan, exigen, más recursos, más capacidades de gobierno. Y los precisan no sólo porque han sido significativamente marginados en la nueva distribución de poder en España, sino sobre todo porque, podríamos decir que casi inevitablemente, los signos de los tiempos lo irán exigiendo. La esperanza de una sociedad más cohesionada y más armada colectivamente para afrontar los problemas comunes exigirá cada vez más el disponer de gobiernos locales fuertes y responsables.

Serán seguro, 20 años apasionantes.

El País, 5 de abril de 1999.

La Ventafocs anomenada ajuntament

Xavier Torrens, professor de ciència política de la Universitat de Barcelona.

Després de vint anys de democràcia municipal, la política local està capacitada

Per assumir noves competències i nous serveis públics

Aquesta institució política que és el govern local porta a l'esquena vint anys i uns dies de vida nodrida de valors democràtics. Fa dues dècades es van celebrar les primeres eleccions municipals. Avui dia, els ajuntaments ja són una peça bàsica del sistema polític. Això és clar com l'aigua i ho sentirem a dir mil i una vegades en els dies presents, entre el passat 3 d'abril quan es va celebrar l'esmentat vintè aniversari, i el 13 de juny, data en que se celebraran uns nous comicis municipals.

Llavors, per què la Ventafocs de l'estructura territorial de l'Estat espanyol continua sent el govern local? Fa l'efecte que ens aixequen la camisa, perquè, d'una banda, l'elit política crida als quatre vents la valoració positiva dels ajuntaments i, d'altra banda, no se'ls dóna els recursos ni les competències necessaris. D'això n'és prova irrefutable el fet que els ajuntaments disposen d'un escadusser 13 per cent de la despesa pública del conjunt de l'Estat. Si volem un govern local fort i capacitat per implementar les polítiques públiques, haurà d'establir-se una nova distribució de la despesa pública que ben bé podria ser equitativa en tots els nivells polítics, la "fórmula 33": un 33% per als ajuntaments, un 33% per a les comunitats autònomes i un 33% per a l'administració central.

La redistribució del poder polític és un aspecte clau. Perquè acontentar-se amb l'actual nivell competencial no duu enlloc. El govern local hauria, per exemple, de gestionar l'ensenyament primari i l'ensenyament mitjà. Això passa a la Gran Bretanya i rutlla. O bé, els serveis socials haurien d'estar exclusivament en mans dels ajuntaments en comptes d'estar compartimentats amb la Generalitat, com passa actualment. Després de vint anys de democràcia municipal, la política local està capacitada per assumir noves competències i nous serveis públics. Ampliar el ventall de polítiques públiques locals conduiria a un nou model de municipi. Significaria un canvi organitzatiu que permetria una millor direcció estratègica en la construcció del municipi.

Això repercutiria en un major acostament de la gestió pública a la institució política que és més propera a la satisfacció de les demandes de les ciutadanes i els ciutadans.

Els ajuntaments estan fermats curt. Les seves polítiques públiques estan condicionades en bona part per les orientacions polítiques establertes d'antevi pel govern de la Generalitat o pel govern central. En aquest sentit, els ajuntaments són més una administració local que no pas un govern local. Això haurà de canviar si es vol dotar de més poder polític l'administració pública municipal. Els ajuntaments han de governar en comptes d'estar constrets a administrar. En els pròxims anys seria bo,

com succeeix a Holanda i Dinamarca, tenir un nivell local del poder polític dotat d'un fortíssim pes.

Un altre canvi que s'haurà de plasmar a Catalunya és la institucionalització política del que ja és una realitat social i econòmica: les àrees metropolitanes. Caldrà ressuscitar l'àrea metropolitana de Barcelona. Va ser un error que Jordi Pujol, igual que al seu dia va fer Margaret Thatcher amb Londres, suprimís l'àrea metropolitana de Barcelona. Perquè una ciutadana o un ciutadà de Mataró, Badalona o Barcelona estan immersos en una mateixa realitat interdependent. També haurà d'articular-se la que és la segona àrea metropolitana de Catalunya, la que comprèn Tarragona, Reus i Valls. I la compresa per Girona, Salt i Banyoles. Aquestes realitats socioeconòmiques han d'esdevenir unes autèntiques mancomunitats polítiques de recursos i serveis.

S'acosten les eleccions municipals. Les bones intencions de que faran gala els candidats a formar part dels nous consistoris municipals seran de bon escoltar, però insuficients. Quedaran reduïts a mers cops d'efecte electorals si no comencen a prendre forma. Cal materialitzar-ho amb fets concrets com l'augment del finançament local per part del govern central o el traspàs als ajuntaments per part de la Generalitat de la gestió de l'ensenyament primari. Per tal que tot plegat no sigui un foc d'encenalls, caldrà afinar els instruments per posar música a tots aquests desideratums que duguin un temps bo i alegre als nous ajuntaments que escollirem.

Punt de Vista, 19 d'abril de 1999.